

Γ. Κ. ΚΑΤΣΙΜΠΑΛΗ : *Παλαμική βιβλιογραφία (1926—1931)*.

Τυπ. «Ἑστία». Ἀθήνα 1932

Ἡ «Παλαμική βιβλιογραφία», ἐργασία τῆς τελευταίας ὄρας, ποὺ τὴν ἐκα-
ταπιάστηκε καὶ τὴν ἀποτελείωσε, φίλος δηλωμένος καὶ προπαγαντιστῆς ἐπίμο-
νος τοῦ κορυφαίου ποιητῆ, ὁ κ. Γεώργιος Κατσιμπαλῆς, ἐξὸν ἀπὸ τῆ δικῆ της

τὴν αὐθυπόστατην ἀξία ἔχει τὴν σημασία της γιατί εἶναι καὶ ἡ πρώτη βιβλιογραφία (ἂν ἐξαιρέσουμε τὴν ὄχι αὐτοτελῆ καὶ ἀτελῆ ἀκόμα τοῦ Σολομοῦ) ποὺ τυπώ εἶται στὸν τόπο μας γιὰ ποιητικὸ πρόσωπο καὶ θέμα. Ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικὲς βιβλιογραφίες ἐλάχιστες ὑπάρχουνε στὴ γλώσσα μας, καὶ ἀπ' αὐτὲς δυὸ μονάχα μοῦρχονσαι στὸ νοῦ συστηματικὲς : τοῦ Σπυρίδωνος Λάμπρου ἢ μιὰ, τοῦ Ἰακώβου Δραγάτη ἢ ἄλλη. Οἱ ἄλλες εἶναι βιαστικὲς, δίχως μέθοδο καὶ πληρότητα, καμωμένες στὸ πόδι πρὸς τὸ λένε, μὲ τὴ βοήθεια τῶν προχειροτέρων στοιχείων τῆς μνήμης, ἀνεξακρίβωτων καὶ αὐτῶν, παραγέμισμα τῆς βιογραφίας ἢ τοῦ ἀρθροῦ ἀπὸ λόγους συρροῦ καὶ συγχρονισμοῦ. Βέβαια δὲ συμβαίνει τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸ προκείμενο βιβλίον τῶν τεσσάρων τυπογραφικῶν φύλλων, δέκατο ὄγδοο τῆς σειρᾶς «Γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὸν Παλαμᾶ», ἐμπνευσμένης καὶ συμπληρωμένης ἀπὸ τὸν ἴδιο χορηγὸ ἢ βιβλιογραφία τοῦ κ. Κατσιμπαλη, γέννημα πραγματικῆς ἀνάγκης καὶ συνέπεια σχεδίου ἀρχινισμένου, ἔπρεπε νὰ ἔχει ὅλα τὰ προσόντα μιᾶς παρόμοιας συγγραφῆς, καὶ τὰ ἔχει. Ὁ φιλόπονος συλλέκτης δὲν ἐλυπήθηκε καθόλου κόπους, ἀλλὰ μὲ πολὺκαιρο μάζεμα καὶ μὲ κατάταξη μεθοδικὴ τῶν σχετικῶν του σημειώσεων ἔκαμε τὴν ἀρχὴ καὶ ἔδωσε τὸ ὑπόδειγμα μιᾶς φιλολογικῆς ἀπασχόλησης πρωτότυπης καὶ χρειαζομένης μὲ τὸ παραπάνω γιὰ τοὺς φίλους τῶν γραμμάτων.

Ἀλλὰ σὲ τί χρησιμεύει, θὰ ρωτήσουν, μιὰ βιβλιογραφικὴ ἐργασία, περιορισμένη πάντα σὲ ὀνόματα καὶ νούμερα, ὀλάκαιρα κατεβατά, μὲ τάξη περίπου μαθηματικῆ, μὲ μορφὴ λογαριθμικοῦ ἐγχειριδίου ; Καὶ ὅμως ἡ μονότονη καὶ ἄχαρη αὐτὴ ἀπαρίθμηση βιβλίων, ἀρθρων, ποιημάτων, σχολίων καὶ κάθε λογῆς πληροφοριῶν σχετικῶν μὲ τὸ ἔργο καὶ μὲ τὴ ζωὴ ἐνὸς ποιητῆ καταντάει νὰ παίρνει θέση πλάϊ στὴν πρωτότυπη φιλολογικὴ παραγωγή του ; πολλὲς φορὲς ἢ τελευταία αὐτὴ μένει ἄγνωστη, περίπου ἀδημιούργητη, γιὰ τὸ λόγο πὼς δὲν εἶναι στὸν καθένα εὐκολο νὰ γυρέψει καὶ νὰ βρεῖ τὸ μέρος ὅπου ἔγινε ἢ δημοσίεψη. Οἱ παλιὲς ἐφημερίδες, τὰ ἡμιεπίσημα ἡμερολόγια, τὰ πανηγυρικὰ τεύχη, οἱ συνεντεύξεις καὶ οἱ γνῶμες, οἱ κριτικὲς καὶ οἱ ἐπιστολές, ὅλη ἢ κομματιαστὴ φιλολογία ποὺ δὲν ἔχει ἀξιώσεις γιὰ βιβλίον, πὼς νὰ μὴν καταδικαστεῖ στὴν ἄγνοια καὶ στὸν ἀφανισμό ; Ὁ ἀναγνώστης, ὁ μελετητῆς, ὁ θαυμαστῆς θὰ κρατήσῃ τὸ ἀπόκομμα, θὰ τὸ φυλάξῃ γιὰ κάμποσο καιρὸ, θὰ τὸ ταξινομήσῃ ἴσως μαζί μ' ἄλλα, ἀλλὰ χρειάζεται πολλὴ ἀφοσίωση, πολλὴ τύχη γιὰ νὰ μὴν τοῦ ξεφύγουν ἀρκετά, τὰ σπουδαιότερα ἴσως, ἀπὸ τὰ δημοσιεύματα τῆς συλλογῆς του. Ἐπειτα ἡ ἐργασία του, ἡ κοπιαστικὴ κάποτε, δὲ θὰ ἐκπληρώσῃ ἔξ ὀλοκλήρου τὸ σκοπὸ της, ἀφοῦ δὲ θὰ μπορεῖ νὰ ἐξυπηρετήσῃ καὶ τοὺς ἄλλους. Ἔτσι, προκειμένου νὰ θέλεις νὰ ἐτοιμάσεις μιὰ μονογραφία λ. χ. γιὰ ἓνα λογοτέχνη ἀναγκάζεσαι νὰ παιδεύσεις ἀνώφελα τὴ μνήμη σου ἢ νὰ ζητᾶς διαφώτιση στὰ κουτουροῦ ἀπ' τὸν ἓνα καὶ ἄλλο, γιὰ νὰ μὴ συγκεντρώσεις στὸ τέλος οὔτε τὰ μισὰ ἀπ' τ' ἀπαραίτητα στοιχεῖα.

Ἐπὶ τούτων ὑπάρχουν, βέβαια, λογοτέχνες καὶ λογοτέχνες ; ἄλλοι παρακολουθοῦνται καὶ ἐρευνοῦνται μὲ προσοχὴ φανατικῆ ἀπ' τοὺς πιστοὺς των, ἄλλωνῶν τὰ ἔργα περιμένουν ἄκοπα στὶς βιβλιοθήκες καὶ ἀζήτητα στὰ παλαιοβιβλιοπωλεῖα. Ὅσο γιὰ τὸν Παλαμᾶ, αὐτὸς ἐγνώρισε ὅσο λίγοι ἀπ' τοὺς συγχρόνους του τὴν πολεμικὴν, ποτὲς ὅμως τὴν ἀδιαφορία ; καὶ ὅσο περνᾷ ὁ καιρὸς καὶ καθαρίζει ἢ ἀτμόσφαιρα ἀπὸ τὸν καπνὸ τῶν δημοτικιστικῶν ἀγώνων—καὶ ἄς ἐτοιμάζονται τὰ ὄπλα γιὰ καινούργιους, ἰδεολογικοὺς τούτη τὴ φορά—, τόσο ἀναδειχνεται ἡ ὑπέροχη μορφὴ του μὲ τὴν ἐμψυχωτικὴ ἐπίδραση της στὴν ἄμιλλα τοῦ ὄραίου. Ὁ ποιητῆς τοῦ «Γάφου», γεννημένος καὶ αὐτὸς σὲ ὀρισμένη ἐποχὴ καὶ διαπλασμένος σύμφωνα μὲ τὶς ροπὲς τοῦ περιβάλλοντος του, γιὰ νάχει ὅμως ἔντονη

ποιητική συνείδηση και για να υποτάξει αποφασιστικά τὰ ἐκφραστικά του μέσα, ἄρισε τυπωμένες σελίδες πὺν θὰ συγκινοῦν κάθε καλλιτεχνική ὄντοτητα, σ' ὁποιαδήτοτε αἰσθητική κι ἂν ἀνήκει, ὁποιαδήτοτε πολιτική κι ἂν ὑπηρετεῖ. Εἶναι φυσικό λοιπὸν νὰ πολλαπλασιάζεται ὀλοένα ἡ ἐπιρροή του, νὰ τονίζεται ὄλο και καθαρώτερα ἡ σημασία του, νὰ στερεώνεται μέρα με τὴ μέρα ἀσάλευτη ἡ φήμη του, ἀφοῦ μάλιστα δὲν εἶναι μόνο ὁ ἐθνικός ποιητής, ἀλλὰ και ὁ ἀνυπέρβλητος γραμματολόγος. Ὁ βιβλιογράφος του λοιπὸν εἶδε με σωστὸ μέτρο τὴν κατάσταση και ἀποφάσισε νὰ θυσιάσει κάθε ἄλλη ἐπιδίωξή του για νὰ προσφέρει στὴν ποίησή μας ἓνα ἔργο θετικό, τέτοιο πὺν ποτέ τους δὲ θὰ καδέχονταν νὰ καταπιαστοῦν μωροφιλόδοξοι κριτικοί μας.

Για νὰ κρίνουμε τὴν ἐργασία τοῦ κ. Κατσιμίταλη, θὰ ἔπρεπε και νὰ συγκρίνουμε. Ἀλλὰ μ' ὄλη τὴν ἔλλειψη βιβλίων τοῦ εἶδους του στὸν τόπο μας, εἶν' εὐκόλο νὰ φανεῖ πὺς ἀκολουθεῖ τὴν κατάταξη τοῦ ὑλικοῦ και στὸ σχηματισμὸ τοῦ συνόλου τὰ καλύτερα συστήματα. Ἡ βιβλιογραφία αὐτὴ ἀπλώνεται ἀπὸ τὰ 1926 ὡς τὰ 1931—ὁ συλλέχτης ἄρχισε ἀνάποδα τὴ δουλιὰ του—και ἀναγράφει με τὴν ἐπιθυμητὴ ἀκρίβεια καθετὶ πὺν δημοσιεύτηκε μέσα σ' αὐτὰ τὰ χρόνια ἀπὸ τὸν Παλαμᾶ ἢ για τὸν Παλαμᾶ, ἔμμετρο ἢ πεζό, ἑλληνικά ἢ εὐρωπαϊκά, ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα ὡς τὰ πὺν δημοσιογραφικά. Ἐπειδὴ συχνὰ ἡ ἐπίκριση ἐκδηλώνεται με τὴ μικρολογία, μπορεῖ νὰ βρεθοῦν μερικοί πὺν θὰ συμφωνήσουν πὺς εἶναι περιττὲς τόσες λεπτομέρειες για τὴν ἀκαδημαϊκὴ προεδρία τοῦ ποιητῆ, τὴν ὑποψηφιότητά του για τὸ Νόμπελ και τὸ μοναδικὸ ἄλλωστε ταξίδι του στὴ Σαλονίκη. "Ἄν και ὄλ' αὐτὰ τὰ δευτερεύοντα χρησιμεύουν στὸ νὰ πλαισιώσουν και νὰ συμπληρώσουν τὴ συνολικὴ εἰκόνα τοῦ προσώπου, ὡστός ἔχει ὁ μελετητής του τὸ δικαίωμα νὰ τὶς παραβλέψει· καμιά ζημιὰ δὲ γίνεται. Ἀπεναντίας ὁ βιβλιογράφος θάχε ν' ἀκούσει πολλὰ εὐλογα παράπονα ἂν ἔκανε τὸ λάθος νὰ παραλείψει, ἀκολουθώντας τὴν ἀτομικὴ του γνώμη—δηλαδή αὐθαίρετα—, μιὰ λεπτομέρεια πὺν θάταν πολύτιμη για τοὺς ἄλλους." Ὅσοι τέλος εἶναι σὲ θέση νὰ ἐχτιμήσουν τὴν ἀξία τοῦ πρωτοτύπου αὐτοῦ βιβλίου, και εἶναι πρῶτα πρῶτα ὄλοι οἱ φίλοι τοῦ Παλαμᾶ, δὲν ἔχουν παρὰ νὰ συστήσουν στὸν ἀφωσιωμένο θαυμαστή του νὰ συνεχίσει ὄσο τοῦ ἐπιτρέπουν τὰ μέσα τὴ μοναδικὴ αὐτὴ φιλολογικὴ ἐργασία.